ผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ต่อพฤติกรรมของมารดา ในการดูแลบุตรวัยหัดเดินที่ติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่างเฉียบพลัน

THE EFFECT OF PERCEIVED SELF-EFFICACY PROMOTION PROGRAM ON MOTHER'S CARING BEHAVIORS FOR TODDLER WITH ACUTE LOWER RESPIRATORY INFECTION

จุฑาทิพย์ นามม่อง, พย.ม.[1] ณัชนันท์ ชีวานนท์, Ph.D.[2]* จินตนา วัชรสินธุ์, Ph.D.[3]
Juthatip Nammong, M.N.S., Natchanan Chivanon, Ph.D., Chintana Wacharasin, Ph.D.

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนต่อพฤติกรรมของมารดาในการดูแลบุตรวัยหัดเดินที่ติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่างเฉียบพลัน กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาที่มีบุตรอายุ 1-3 ปี ที่ติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่างเฉียบพลัน และเข้ารับการรักษาในหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม โรงพยาบาลกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร เก็บข้อมูลระหว่างเดือนกรกฎาคม ถึงเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2561 จำนวน 42 ราย เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 21 ราย กลุ่มทดลองได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการพยาบาลตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน แบบบันทึกข้อมูลทั่วไป และแบบสอบถามพฤติกรรมของมารดาในการดูแลบุตรที่ติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่างเฉียบพลัน ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .82 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และการทดสอบแบบสองกลุ่มเป็นอิสระต่อกัน (Independent t-test)

ผลการวิจัยพบว่า มารดากลุ่มที่ได้รับโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตน มีผลต่างคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมในการดูแลบุตรวัยหัดเดินที่ติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่างเฉียบพลันสูงกว่ากลุ่มที่ได้รับการพยาบาลปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า พยาบาลที่ให้การดูแลเด็กควรนำโปรแกรมส่งเสริมการรับรู้สมรรถนะแห่งตนนี้ไปใช้กับมารดาที่มีบุตรวัยหัดเดินที่ติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่างเฉียบพลัน เพื่อให้มารดามีพฤติกรรมในการดูแลบุตรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

คำสำคัญ: การรับรู้สมรรถนะแห่งตน พฤติกรรมการดูแล การติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่างเฉียบพลัน

Abstract

The purpose of this quasi-experimental study was to examine the effect of the perceived self-efficacy promotion program on mother's caring behavior for their toddlers with acute lower respiratory infection. The sample included mothers of children with acute lower respiratory infection received care at a pediatric ward of Kratumbean Hospital, Samutsakorn province. Data were collected between July-August, 2018. The sample included 42 mothers were selected to either the experimental and control group, 21 per group. The experimental group received the perceived self-efficacy promotion program

[1] นิสิตหลักสูตรพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการพยาบาลเด็ก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
[2] ผู้ช่วยศาสตราจารย์ และ [3] รองศาสตราจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
* ผู้เขียนหลัก Corresponding author E-mail: natchananc@gmail.com

whereas the control group received regular nursing care. Research instruments consisted of the perceived self-efficacy program, demographic record form, and caring behaviors questionnaire. The reliability was .82. Data were analyzed by using descriptive statistics and independent t-test.

The result revealed that after received the perceived self-efficacy promotion program, the mean score difference between pre-test and post-test scores on caring behaviors for toddler with acute lower respiratory infection was significant higher than those in control group ($p < .05$). From these findings, it suggested that pediatric nurses should apply this program to the mothers of toddlers with acute lower respiratory infection in order to promote them to have more efficient caring behaviors.

Key words: perceived self-efficacy, caring behaviors, acute lower respiratory infection

ความสำคัญของปัญหา

การติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่างเฉียบพลันในเด็กมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นและเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตในเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี (World Health Organization [WHO], 2015) โดยในกลุ่มประเทศที่กำลังพัฒนามีอัตราป่วยมากกว่ากลุ่มประเทศที่พัฒนาแล้วถึง 10 เท่า และมีอัตราตายสูงกว่า 2-3 เท่า (Black, Morris, & Bryce, 2003) อีกทั้งยังเป็นการเจ็บป่วยที่รุนแรง การดำเนินของโรคเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เด็กต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลและต้องได้รับการดูแลรักษาอย่างใกล้ชิด

การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมารดาในการดูแลบุตรที่ติดเชื้อทางเดินหายใจส่วนล่างเฉียบพลันที่ผ่านมาพบว่ามารดาไม่มีความมั่นใจในการดูแลบุตร เมื่อบุตรมีอาการไอหรือมีไข้ จึงไม่สามารถให้การดูแลบุตรได้ การดูแลที่ไม่เหมาะสมก็ส่งผลให้มีอาการรุนแรงมากขึ้นและเมื่อมีอาการหนักขึ้น หายใจลำบากหรืออาการไม่ทุเลา มารดาจึงพาบุตรไปพบแพทย์ ซึ่งเมื่อไปพบแพทย์ขั้นตอนการรักษาอาจมีความลำบากและยุ่งยากมากขึ้นจากความรุนแรงของโรค (Ingram, Cabral, Hay, Lucas, & Horwood, 2013)

การเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลส่งผลกระทบต่อเด็กช่วงวัยหัดเดินเป็นอย่างยิ่ง จากความไม่สุขสบายจากอาการไข้ ไอ หอบ รับประทานอาหารไม่ได้ เกิดความเจ็บปวดจากการเจาะเลือด การพ่นยาและการดูดเสมหะ และไม่สุขสบายจากการถูกจำกัดการเคลื่อนไหวร่างกายจากการให้สารน้ำทางหลอดเลือดดำ การให้ออกซิเจน (Samit, Lamchang, & Mesukko, 2013; Ball & Bindler, 2003) และการติดเชื้อทางเดินหายใจยังเป็นสาเหตุสำคัญของการเกิดโรคเรื้อรัง เช่น โรคหอบหืดอีกด้วย (Deangsuwan, 2016) นอกจากนี้ การเจ็บป่วยของบุตรยังส่งผลกระทบต่อมารดาผู้ดูแลโดยตรง ซึ่งพบว่าในด้านร่างกาย มารดามีอาการเหนื่อยล้าจากการพักผ่อนไม่เพียงพอเนื่องจากการดูแลบุตรป่วยส่งผลให้สุขภาพของมารดาเสื่อมโทรมลงหรืออาจเกิดการเจ็บป่วยได้ (Kotchabhakdi & Empremsilapa, 2009)

มารดาเป็นผู้ดูแลบุตรป่วยซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างมาก เนื่องจากเด็กวัยหัดเดินยังไม่สามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง ไม่สามารถสื่อความรู้สึกหรือความต้องการได้ชัดเจนและยังไม่มีความสามารถในการรับผิดชอบด้านสุขภาพของตนเองได้ แต่จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่ามารดาไม่มีความมั่นใจในการดูแลบุตรที่มีไข้และมีอาการไอ จึงไม่สามารถให้การดูแลบุตรได้ การดูแลที่ไม่เหมาะสมก็ส่งผลให้เด็กป่วยมีอาการรุนแรงมากขึ้นจนมีอาการหายใจลำบาก ซึ่งเมื่อไปพบแพทย์ขั้นตอนการรักษาอาจมีความลำบากและยุ่งยากมากขึ้น (Ingram, Cabral, Hay, Lucas, & Horwood, 2013)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่ามีหลายปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการดูแลบุตรของมารดา แต่จากการศึกษาของ Preechapongmit, Lamchang, and Jintrawet (2012) พบว่า ผู้ดูแลเด็กที่เป็นโรคหอบหืดส่วนใหญ่ ร้อยละ 80.68 มีสมรรถนะในการดูแลโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทำให้เชื่อว่าตนเองมีสมรรถนะที่จะกระทำพฤติกรรมที่ต้องการได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Kaewsuk, Pongjaturawit, and Chaimongkol (2016) พบว่า การรับรู้สมรรถนะของตนเอง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมของมารดาในการป้องกันโรคติดเชื้อ